

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-методичний відділ**

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
Хмельницького національного
університету

Протокол від 20.06.2022 №9

Голова НМР

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ЗІ СКЛАДАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ РОБОЧИХ ПРОГРАМ
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ЇХ ОПИСІВ**

Уклад.: Бегняк В.І.
Любохинець Л.С.

Хмельницький

ЗМІСТ

	С.
Робоча програма навчальної дисципліни	3
Вступ	3
1.1 Загальна інформація	3
1.2 Пояснювальна записка	4
1.3 Структура і зміст робочої програми навчальної дисципліни	5
1.4 Технології та методи навчання	6
1.5 Методи контролю	6
1.5 Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у семестрі	6
1.7 Питання для самоконтролю результатів навчання	8
1.8 Методичне забезпечення	8
1.9 Рекомендована література (основна, додаткова)	8
1.10 Інформаційні ресурси	8
2 Етапи розроблення, затвердження та перегляду робочої програми	8
2 Опис навчальної дисципліни	10
Перелік використаних джерел	13
Додаток А. Фрагмент Робочої програми навчальної дисципліни	14
Додаток Б. Зразок титульної сторінки для вибіркової дисципліни	26
Додаток В. Зразок опису обов'язкової дисципліни	28
Додаток Г. Зразок опису вибіркової дисципліни	29

1 РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Основним документом навчально-методичного забезпечення дисципліни, передбаченим освітнім законодавством, є робоча програма навчальної дисципліни (далі – Робоча програма), яка має включати: програму навчальної дисципліни, зміст якої має бути спрямований на формування загальних і / або фахових компетентностей та практичних навичок здобувача вищої освіти; заплановані результати навчання, що відповідають нормативному змісту освіти, визначеному стандартом вищої освіти спеціальності та освітньо-професійною / освітньо-науковою програмою (далі – освітня програма); перелік і зміст запланованих видів навчальної роботи; порядок оцінювання передбачуваних результатів навчання, рекомендовану літературу (основну, додаткову), інформаційні ресурси в Інтернеті. Відповідно до ч. 7 ст. 35 Закону України «Про вищу освіту» завідувач кафедри забезпечує виконання навчальних планів та програм навчальних дисциплін, передбачених освітньою програмою підготовки здобувачів вищої освіти.

Робоча програма є нормативним документом Хмельницького національного університету (далі – Університет), що визначає місце навчальної дисципліни у системі загальної та професійної підготовки здобувача вищої освіти певного рівня і спеціальності, мету та завдання її вивчення, містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, обсяг та організаційні форми її вивчення, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів. Основою для складання Робочої програми є стандарт вищої освіти із певної спеціальності (далі – Стандарт) та освітня програма підготовки фахівця відповідного рівня вищої освіти. Робоча програма є основою для формування сілабуса, опису та інших навчально-методичних матеріалів.

Робоча програма розробляється лектором або створеною для цього групою викладачів кафедри, які забезпечують цю дисципліну, затверджується у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХНУ, і є єдиною для усіх форм навчання. Відповідальність за розроблення та оформлення Робочої програми покладається на завідувача кафедри.

Основним призначенням Робочої програми є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом освіти, передбачуваними програмними результатами навчання, критеріями та засобами їх оцінювання тощо;

- встановлення відповідності змісту освіти та результатів навчання навчальної дисципліни вимогам стандарту вищої освіти з певної спеціальності та освітній програмі під час її акредитації;

- встановлення відповідності змісту та обсягів при визнанні і зарахуванні результатів навчання і кредитів ЄКТС, набутих за формальною освітою в інших закладах вищої освіти, у т. ч. за програмами академічної мобільності, іншими освітніми програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання або вступі на іншу освітню програму / спеціальність), а також набутих у неформальній та інформальній освіті.

Здобувачам вищої освіти має бути забезпечений вільний та зручний постійний доступ до Робочої програми та іншого навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни з урахуванням вимог законодавства щодо інформації з обмеженим доступом (вебсайт Університету (<https://khmnu.edu.ua/>), розділ «Модульне середовище для навчання» та на вебсторінці відповідної кафедри).

Робочі програми навчальних дисциплін (у пропонованому форматі) не є об'єктами авторського права та інтелектуальної власності, що впливає із ст. 8 Закону України про авторське право та суміжні права.

1.1 Загальна інформація

Рекомендований загальний обсяг Робочої програми залежно від обсягу навчальної дисципліни може становити від 5 до 20 сторінок.

На титульній сторінці Робочої програми розміщується така інформація:

- повна назва Університету, назва навчальної дисципліни, шифри і назви галузі знань, спеціальності та освітньої програми, рівень вищої освіти, шифр та обсяг дисципліни у

навчальному плані, її статус (обов'язкова / вибіркова), мова навчання, назва факультету і кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни (додаток А);

- таблиця, у якій наводяться такі дані: розподіл обсягу дисципліни (у кредитах ЄКТС та академічних годинах) по семестрах (для усіх форм навчання); види аудиторних занять (лекції, лабораторні, практичні чи семінарські заняття) із зазначенням виділених годин на кожний вид; обсяг самостійної роботи здобувача вищої освіти, у т. ч. індивідуальної роботи (якщо вона передбачена навчальним планом); практика; види семестрових контролів;

- назва документа, на основі якого розроблена Робоча програма;

- ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище розробника(ів);

- інформація про схвалення Робочої програми кафедрою, що її розробила, погодження та схвалення відповідною випусковою кафедрою і вченою радою факультету, до якого належить випускова кафедра (номер, дата протоколів, підписи);

- у правому верхньому куті титульного аркуша розміщується гриф затвердження Робочої програми деканом факультету. Підпис декана скріплюється печаткою факультету.

1.2 Пояснювальна записка

У вступі зазначається:

- для обов'язкових дисциплін у цьому пункті слід стисло зазначити місце навчальної дисципліни в освітній програмі, її роль у формуванні визначених стандартом вищої освіти та освітньою програмою компетентностей та результатів навчання з певної спеціальності;

- передумови для вивчення дисципліни, зокрема наводиться перелік обов'язкових дисциплін, що передують вивченню дисципліни (пререквізити), і які вона забезпечує (кореквізити).

Для вибіркової дисципліни може бути наведено коротке пояснення можливостей та переваг, які надає вивчення дисципліни у загальній підготовці здобувача освіти із набуття соціальних навичок (soft skills), зокрема навичок комунікації, лідерства, здатність брати на себе відповідальність, працювати в команді, а у фаховій підготовці – поглиблення і розширення набутих фахових компетентностей, здобуття додаткових спеціалізацій тощо.

Мета навчальної дисципліни. У стислій формі формулюється кінцева мета вивчення дисципліни з огляду формування компетентностей та забезпечення програмних результатів навчання з певної спеціальності.

Предмет і Завдання навчальної дисципліни формулюють аналогічно (додаток А).

Результати навчання. Автор має сформулювати перелік компетентностей (в т.ч. практичні навички) та результати навчання, яких має набути і продемонструвати після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти. За цими показниками встановлюється відповідність змісту дисципліни вимогам Стандарту і правомочність присвоєння здобувачеві освітньої кваліфікації з певної спеціальності та рівня вищої освіти. Тому при формулюванні компетентностей і програмних результатів навчання з дисципліни **рекомендуємо** максимально наблизити їх зміст до відповідних формулювань, закладених в освітній програмі. Отже, результати навчання з дисципліни (освітнього компонента) мають у повній мірі корелюватися з компетентностями і результатами навчання, визначеними Стандартом і освітньою програмою. Рекомендований обсяг тексту – до **1000** символів.

Сформульовані у Робочій програмі відповідно до вимог Стандарту програмні результати навчання мають бути у повній відповідності наведені (повторені) в інших документах, що розробляються на її основі, зокрема: сїлабусі, описі навчальної дисципліни, навчально-методичних рекомендаціях і настановах до вивчення дисципліни, різних видів навчальних занять та індивідуальних завдань. Некоректно сформульовані результати навчання, що забезпечує певний освітній компонент, ускладнюють процедуру оцінювання та акредитацію освітньої програми.

Крім цього слід акцентувати увагу здобувачів вищої освіти усіх форм навчання на розширенні можливостей практичної підготовки і набуття певних практичних навичок у процесі виконання планових практичних занять з дисципліни, лабораторних робіт, курсових проєктів, інших індивідуальних завдань, екскурсій тощо.

Однією із найважливіших характеристик результатів навчання є їх **вимірюваність**, оскільки саме за результатами оцінювання досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання

приймається рішення щодо зарахування певної навчальної дисципліни та присудження кредитів ЄКТС, а також ставиться відповідна оцінка.

Результати навчання формулюють відповідно до вимог, викладених у [10] та розділі 3 (підпункт 7) «Методичних рекомендацій до розроблення освітніх програм підготовки фахівців різних рівнів вищої освіти у ХНУ» (сторінка навчально-методичного відділу у Модульному середовищі для навчання) з використанням дієслів прямої дії відповідно до рівня засвоєння і мають базуватися на класифікації Б. Блума, яка є загальноприйнятою у міжнародному освітньому середовищі.

Класифікація результатів навчання у **когнітивній** (пізнавальній) сфері:

1) **Знання** – здатність запам'ятати або відтворити факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи тощо) без необхідності їх розуміння.

2) **Розуміння** – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене. Це означає уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворити словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.

3) **Застосування** – здатність використати вивчений матеріал у нових ситуаціях, наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач.

4) **Аналіз** – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи у логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.

5) **Синтез** – здатність поєднати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.

б) **Оцінювання** – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

Оскільки результати навчання асоціюються із тим, що здобувач вищої освіти може робити після завершення навчання, то запропоновані дієслова можуть служити основою для формулювання результатів навчання за кожним рівнем складності.

1) **результати навчання, що свідчать про засвоєння студентом знань:**

назвати, впорядкувати, зібрати, визначити, описати, знайти, перевірити, продублювати, скласти список, повторити, відтворити, показати, сказати, установити зв'язок тощо;

2) **результати навчання, що стосуються розуміння:**

класифікувати, асоціювати з, змінити, прояснити, перетворити, побудувати, описати, обговорити, доповісти, виділити, оцінити, пояснити, виразити, розширити, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, вибрати, зробити висновок, пояснити різницю між, розпізнати, передбачити, переглянути, перекласти, знайти рішення тощо;

3) **результати навчання, що стосуються застосування знань:**

застосувати, змінити, обчислити, оцінити, вибрати, продемонструвати, розробити, виявити, завершити, знайти, ілюструвати, організувати, передбачити, підготувати, віднести до, планувати, вибрати, показати, перетворити, використати, окреслити та інші;

4) **результати навчання щодо здатності до аналізу знань:**

упорядкувати, аналізувати, розділити на складові, обчислити, розділити на категорії, порівняти, класифікувати, поєднати, протиставити, критикувати, дискутувати, визначити, зробити висновок, вивести, виділити, розділити, оцінити, випробувати, експериментувати, ілюструвати, дослідити, співвіднести, тестувати;

5) **результати навчання, що стосуються синтезу:**

аргументувати, упорядкувати, поєднати, класифікувати, зібрати, скомпільовати, спроектувати, розробити, пояснити, встановити, сформулювати, узагальнити, організувати, спланувати, запропонувати, реконструювати, установити зв'язок із, підсумувати та інші;

б) **здатність особи до оцінювання знань:**

оцінити, встановити, аргументувати, вибрати, поєднати, порівняти, зробити висновок, критикувати, захищати, пояснити, розсудити, виміряти, передбачити, рекомендувати, співвіднести до, узагальнити, ухвалити тощо.

1.3 Структура і зміст робочої програми навчальної дисципліни

Структура робочої програми навчальної дисципліни передбачає наявність наведених нижче складників (додаток А).

Структура залікових кредитів дисципліни подається окремими змістовими модулями (основні розділи) з визначенням їх обсягів у годинах на аудиторну роботу для різних форм навчання. Слід мати на увазі, що обсяг аудиторної роботи для обов'язкових дисциплін денної форми навчання може коливатися: для студентів – від 1/3 до 1/2 загального обсягу; для аспірантів – мінімум 1/4; для заочної форми – 2–3 години на 1 кредит; для вибіркових дисциплін – не менше 1/3.

Програма навчальної дисципліни. Оскільки тематичний план лекцій та їх анотації включають весь перелік тем і питань з програми дисципліни, то з метою уникнення дублювання однієї і тієї ж інформації, рекомендується не наводити *програму навчальної дисципліни* як окрему складову.

Отже, зміст навчальної дисципліни подається у відповідних таблицях з інформацією про теми, зміст і обсяги лекцій, в т. ч. теми, винесені на самостійне опрацювання здобувача вищої освіти, практичних, семінарських та лабораторних занять, орієнтовна тематика індивідуальних завдань, зміст самостійної роботи (у т. ч. (за наявності) для заочної форми навчання). Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання плануються *оглядові* лекції з окремих розділів дисципліни, а на практичних / лабораторних / семінарських заняттях, як правило, набуття практичних навичок, в т.ч. за програмами навчальної практики.

1.4 Технології та методи навчання

Інновації у навчальній діяльності пов'язані з активним процесом створення, поширення нових методів і засобів, гармонійним поєднанням класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, прогресивних технологій. Реалізація інноваційних технологій в системі освіти є життєво необхідною, оскільки гарантує стійке існування закладу вищої освіти в нових умовах. Для моделювання технології навчання важлива постановка цілей і цільова орієнтація навчання. До основних *технологій* навчання належать: технологія проблемного і диференційованого навчання, технологія інтенсифікації та індивідуалізації навчання, інтеграційні технології, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і умінь, презентації, технології програмованого навчання, технологія розвивального навчання, інформаційні технології, технології дистанційного навчання тощо та їх комбінування.

Ефективність навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти значною мірою залежить від уміння викладача вдало обирати і застосовувати методи і прийоми навчання. До основних *методів* навчання відносяться; лекція, бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж, робота з підручником; навчальна дискусія, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, вправи, лабораторні, практичні і дослідні роботи, пізнавальні ігри, стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні тощо.

При висвітленні цього розділу Робочої програми автор, керуючись особливостями дисципліни, підбирає найбільш ефективні технології та методи навчання для різних видів занять. Наприклад, лекції з використанням мультимедійних презентацій, лабораторні та практичні заняття – робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, майстер-класи, кейси, прикладне програмне забезпечення тощо.

1.5 Методи контролю

При оцінюванні навчальних досягнень здобувача вищої освіти можуть використовуватися різні види і форми контролю: вхідний, поточний, семестровий тощо. До підсумкових форм контролю відносяться: заліки, іспити, курсові проекти (роботи), кваліфікаційні роботи (дипломні проекти (роботи), дисертації), атестаційні іспити. Найпоширенішими методами контролю є: усний, письмовий, тестовий, програмований контроль, а також методи самоконтролю та самооцінювання.

Усний контроль (усне опитування) – найпоширеніший метод у навчальній практиці. Його використання сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню і розвитку навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку. Здійснюють його на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, а також колоквиумах, лекціях і консультаціях, захистах індивідуальних завдань.

Письмовий контроль. Його метою є з'ясування у письмовій формі ступеня оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями, вміннями та навичками з дисципліни, визначення їх якості – правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці.

Тестовий контроль – визначення рівня сформованості знань і умінь з навчальної дисципліни методом тестів.

Залежно від виду і особливостей навчальної роботи з дисципліни автор підбирає необхідні види, форми та методи контролю.

1.6 Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у семестрі

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з кожної дисципліни здійснюється згідно з критеріями оцінювання, розробленими кафедрою, при цьому результати поточного контролю оцінюються за інституційною чотирибальною шкалою, а підсумкового – за інституційною та шкалою ЄКТС (детальніше у «Положенні про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ»). Поточний (оперативний) контроль проводиться на лекційних, практичних (семінарських), лабораторних заняттях у формі усного та письмового (у т. ч. тестового) опитування, перевірки та захисту домашніх і індивідуальних завдань як під час занять, так і під час позааудиторної роботи, яка визначається графіком навчального процесу. Результати опитування заносяться викладачем в електронний журнал обліку успішності.

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання з навчальної дисципліни.

Узагальнені критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, якими автор може скористуватися при встановленні критеріїв з дисципліни, наведені у таблиці нижче.

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними приладами та інструментами. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки .
Добре	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувача вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Далі наводяться таблиці структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання у семестрі за видами навчальної роботи і ваговими коефіцієнтами, які враховують вагомість певного виду навчальної роботи у формуванні програмних результатів навчання. Тут же наводяться особливості оцінювання тестових завдань і таблиця Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС.

1.7 Питання для самоконтролю результатів навчання

Автор Робочої програми наводить перелік контрольних питань, які охоплюють усю дисципліну. Питання можуть включати як теоретичний матеріал дисципліни, так і його практичне застосування і можуть поділятися по семестрах.

1.8 Методичне забезпечення

У цьому розділі наводять розробки викладачів кафедри з навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни, включаючи (за наявності) програми практик та методичні рекомендації з підсумкової атестації.

1.9 Рекомендована література (основна, додаткова)

Наводиться перелік основної навчальної літератури (у такій послідовності: підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), випуск після 2015-20 років (до 10 основних найменувань). оформлення літературних джерел має відповідати вимогам стандарту «СОУ 207.02:2017. Бібліографічний запис. Загальні вимоги та правила складання».

До списку додаткової навчальної літератури можна вносити джерела виданням до 2015 р., у т. ч. монографії, автореферати, наукові статті викладачів дисципліни, інтернет джерела тощо (до 15 найменувань).

1.10 Інформаційні ресурси

1 Модульне середовище для навчання.

Режим доступу : <https://msn.khmnmu.edu.ua/>

2 Модульний курс для дистанційної форми навчання.

Режим доступу : <https://de.khnu.km.ua/p.aspx>

3 Електронна бібліотека університету.

Режим доступу : http://lib.khmnmu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php .

4 Репозитарій ХНУ.

Режим доступу : <https://library.khmnmu.edu.ua/#> .

2 Етапи розроблення, затвердження та перегляду робочої програми

2.1 Робоча програма навчальної дисципліни та її опис розробляються науково-педагогічним працівником кафедри (групою НПП), якому доручено її викладання, як окремий документ в паперовій та електронній формах. Оригінал затвердженої Робочої програми зберігається на кафедрі, за якою закріплена ця дисципліна. Якщо навчальна дисципліна викладається для кількох спеціальностей, то Робоча програма та її опис мають бути надані відповідним випусковим кафедрам.

Робоча програма *вибіркової* навчальної дисципліни розробляється викладачем кафедри, яка пропонує цю дисципліну для вільного вибору, і має бути доступна здобувачам вищої освіти на момент здійснення вибору дисциплін на наступний семестр (навчальний рік).

2.2 Розроблена Робоча програма розглядається та схвалюється на засіданні кафедри, що її розробила, подається для розгляду на вчену раду факультету і підписується її головою.

2.3 Якщо навчальна дисципліна викладається кафедрою для здобувачів вищої освіти інших факультетів, то Робоча програма погоджується ще й із відповідною випусковою кафедрою, після чого подається для розгляду на засідання вченої ради факультету, до якого **відноситься** випускова кафедра. Після схвалення Робочої програми радою факультету, її підписує голова ради і затверджує декан факультету. Підпис декана скріплюється печаткою факультету.

Якщо навчальна дисципліна викладається для студентів дистанційної форми навчання, то її Робоча програма погоджується з директором навчального центру заочно-дистанційної освіти, а для аспірантів – із завідувачем аспірантури і докторантури і проректором з наукової роботи.

2.4 Робочі програми вибіркового навчальних дисциплін гуманітарно-економічного циклу (для вільного вибору здобувачів вищої освіти) погоджуються з усіма деканами факультетів, розглядаються і схвалюються Науково-методичною радою університету, затверджуються проректором з науково-педагогічної роботи і скріплюється печаткою Університету (додаток Б).

2.5 Робочі програми навчальних дисциплін, як правило, розробляються на строк дії відповідної освітньої програми і мають **щорічно** переглядатися і оновлюватися відповідно до результатів моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм, в т. ч. з урахуванням побажань та рекомендацій учасників освітнього процесу, інших стейкхолдерів, вимог ринку праці, а також рекомендацій, поданих у процесі акредитації освітньої програми. Зміни, що стосуються змісту дисципліни, **мають бути відтворені** в усіх розділах (де це доречно) освітньої програми, зокрема: компетентностях, програмних результатах навчання, матрицях відповідності тощо, в описі та сілабусі дисципліни. Оновлення та зміни, що вносяться до Робочої програми, розглядаються на засіданні кафедри, оформлюються протоколами і додаються до неї у вигляді **додатків**.

2.6 Робоча програма навчальної дисципліни має бути розміщена на вебсайті Університету, (<https://msn.khmnu.edu.ua/>) розділ «Модульне середовище для навчання» та на вебсторінці кафедри, за якою закріплена дисципліна.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СКЛАДАННЯ ОПИСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІН

Опис навчальної дисципліни є *складовою*:

- робочої програми навчальної дисципліни;
- освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми (далі – освітня програма);
- інформаційного пакету спеціальності (каталогу дисциплін).

Комплект Описів обов'язкових навчальних дисциплін, представлених в освітній програмі, відображає нормативний зміст підготовки здобувача вищої освіти за певною спеціальністю (спеціалізацією) і забезпечує прозорість програм навчання, що у свою чергу, полегшує визнання в Україні й інших країнах світу результатів навчання, дипломів і кваліфікацій, отриманих випускниками університету.

Опис дисципліни складається на основі її робочої програми і за структурою та змістом (додатки А, Б) має відповідати рекомендаціям Європейської Комісії з питань впровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) та вимогам національного стандарту вищої освіти з певної спеціальності. Цей документ має бути оприлюднений на вебсайті університету українською та англійською мовами.

Рекомендації щодо заповнення і зміст розділів опису дисципліни.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ:

1.1. **Тип (статус) дисципліни** – *обов'язкова* або *вибіркова*

1.2. **Рівень вищої освіти** – вибрати із таких варіантів:

- для бакалавра – *перший (бакалаврський)*;
- для магістра – *другий (магістерський)*;
- для аспіранта – *третій (освітньо-науковий)*.

1.3. **Мова викладання** – *українська* (за наявності, вказати й іншу, напр., *англійська, польська* тощо).

1.4. **Семестр** – вказати словами, у яких семестрах викладається дисципліна (напр.: *другий; третій–шостий* тощо).

1.5. **Кількість призначених кредитів ЄКТС** – відповідно до освітньої програми спеціальності вказати цифрами, напр., 5.

1.6. **Форми навчання здобувачів вищої освіти, для яких викладається дисципліна** – вибрати із таких варіантів:

- денна;
- денна/заочна;
- денна/заочна/дистанційна.

Загальну інформацію рекомендується розміщувати у вигляді таблиці (див. приклад). Шрифт: Times New Roman, розмір – 10. Звернути увагу на правильне використання значків (-) – дефіс і (–) – тире.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів (стаття 1, пункт 1 Закону України «Про вищу освіту»).

В Описі наводиться представлений у Робочій програмі навчальної дисципліни перелік компетентностей (в т. ч. практичні навички) та програмних результатів навчання, яких має набути і продемонструвати після її вивчення здобувач вищої освіти. Формулювання результатів навчання з певного освітнього компонента має відповідати «Методичним рекомендаціям щодо розроблення стандартів вищої освіти», затверджених наказом МОН України від 01.06.2016 № 600 (у редакції наказу МОНУ від 30.04.2020 №584), починатися дієсловами прямої дії та у повній мірі корелюватися зі змістом компетентностей і результатів навчання, що визначені Стандартом вищої освіти з певної спеціальності і освітньою програмою. За цими показниками встановлюється відповідність змісту

дисциплін вимогам Стандарту і правомочність присвоєння здобувачеві освітньої кваліфікації зі спеціальності та відповідного ступеня вищої освіти.

Рекомендований обсяг тексту – до **1000** символів.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни слід представляти у вигляді переліку основних розділів без деталізації їх змісту. Загальний обсяг Змісту, залежно від обсягу дисципліни, має становити не більше **1000** символів.

Наприклад: **Зміст навчальної дисципліни.** Фізичні основи механіки. Основи молекулярної фізики і термодинаміки. Електростатика і постійний струм. Електромагнетизм. Коливання і хвилі. Оптика. Фізика атомів і молекул. Фізика твердого тіла. Фізика атомного ядра. Елементарні частинки.

Пререквізити – перелік дисциплін, що формують результати навчання, необхідні для освоєння дисципліни, що вивчається (*котрі їй передують*).

Кореквізити – перелік дисциплін, які базуються на результатах навчання, здобутих при вивченні цієї дисципліни (*котрі вона забезпечує*).

У наступних розділах слід звернути увагу на таке. Види занять (обсяг) потрібно записувати відповідно до навчального плану у називному відмінку (в однині чи множині). Сумарна кількість годин (загальний обсяг) має відповідати кількості кредитів ЄКТС, призначених дисципліні, помноженій на 30 год (обсяг кредиту ЄКТС відповідно до Закону України «Про вищу освіту»). Наприклад:

для **обов'язкових** дисциплін:

Запланована навчальна діяльність: лекції – 70 год., лабораторні заняття – 175 год., курсове проєктування 60 год., самостійна робота – 295 год., разом – 600 год;

для **вибіркових** дисциплін:

Запланована аудиторна робота: мінімальний обсяг має бути не менше ніж 1/3 від загального обсягу дисципліни – для студентів і 1/4 – для аспірантів.

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); лабораторні заняття (з використанням методів комп'ютерного моделювання, тренінгів, майстер-класів, практикумів), практичні заняття (розв'язування задач і прикладів із застосуванням комп'ютерної техніки, мовленнєві практикуми, тренінги тощо) самостійна робота (індивідуальні завдання: есе, реферування текстів, розрахункова робота, курсове проєктування тощо) – до **600** символів.

Форми оцінювання результатів навчання: захист лабораторних робіт; портфоліо лабораторних робіт; презентація результатів практичних та індивідуальних завдань; усне та письмове опитування (тестування), захист курсового проєкту, захист розрахункових робіт тощо – до **255** символів.

Форми оцінювання результатів навчання мають відповідати робочій програмі і запланованим видам занять (навчальної роботи).

Вид семестрового контролю: залік – 3-й семестр; іспит – 4-й семестр; захист курсового проєкту – 5-й семестр.

Якщо дисципліна вивчається в одному семестрі, то у цьому випадку слід записати лише вид контролю, не вказуючи семестр, оскільки він вказаний у «Загальній частині». Якщо дисципліна вивчається у кількох семестрах, напр., у третьому–п'ятому, то слід записати так: залік – 3-й семестр; іспит – 4-й семестр; захист курсового проєкту (роботи) – 5-й семестр.

У розділі «**Навчальні ресурси**» подається рекомендована навчальна література (випуск, як правило, не раніше 2015–22 рр.) у такому порядку: підручник – навчальний посібник – курс лекцій – інформаційні ресурси. При цьому, дистанційний курс подається, якщо з цієї спеціальності є дистанційна форма навчання. Оформлення літературних джерел має відповідати вимогам стандартів. Рекомендований обсяг тексту – до **1200** символів.

Перелік використаних джерел

- 1 Закон України “Про освіту” (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- 2 Закон “Про вищу освіту” (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- 3 Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова КМУ від 29.04.2015 № 266 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.
- 4 Стандарт вищої освіти. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> .
- 5 Довідник користувача ЄКТС 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tnpu.edu.ua/include/.pdf>
- 6 Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ МОНУ від 01.06.2017 № 600 (у редакції наказу МОНУ від 30.04.2020 № 584). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public>.
- 7 Рашкевич Ю.М. Методичні рекомендації щодо опису освітньої програми в контексті нових стандартів вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Yvg5QleJNUU>
- 8 Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності. Затверджені постановою Кабміну України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (у редакції пост. Кабміну України від 24.03.2021 № 365). Режим доступу: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/novi-litsenzijni-umovy-provazhennya-osvitnoyi-diyalnosti/>
- 9 Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення. Лист МОНУ від 09.07.18 № 1/9-434. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/61422/.
- 10 Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf.
- 11 Положення про організацію освітнього процесу у Хмельницькому національному університеті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://khmnu.edu.ua/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnoi-diyalnosti/>.
- 12 Положення про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти у ХНУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://khmnu.edu.ua/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnoi-diyalnosti/>.
- 13 Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://khmnu.edu.ua/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnoi-diyalnosti/> .

ДОДАТОК А
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету _____

_____ Підпис

_____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (фрагмент)

Основи проєктування виробів

Назва дисципліни

Галузь знань 18 – Виробництво та технології

Спеціальність – 182 Технології легкої промисловості

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Проєктування взуття і галантерейних виробів

Обсяг дисципліни – 20 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОПП.03.

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет – Технологій та дизайну

Кафедра – Технології і конструювання виробів із шкіри

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин							Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Аудиторні заняття						Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, у т.ч. ІРС					
Д	2	3	5	68	34	34			82				+	
Д	2	4	5	54	18	36			96				+	
Д	3	5	4	51	-	51			69			+		
Д	3	6	6	72	18	54			108	+			+	
Разом ДФН			20	245	70	175			355	1		1	3	
З	3	5	10	30	10	20			270				+	
З	3	6	10	30	8	22			270	+			+	
Разом ЗФН			20	60	18	42			540	1		-	2	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Проєктування взуття і галантерейних виробів» за спеціальністю 182 «Технології легкої промисловості»

Робоча програма складена _____
Підпис(и) автора(ів) _____ Ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри Технології і конструювання виробів із шкіри

Протокол від _____ 20__ № ____ Зав. кафедри _____
Підпис _____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету технологій та дизайну

Голова вченої ради факультету _____
Підпис _____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 20__

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Подається перелік осіб, з якими погоджується робоча програма (завідувачі випускових кафедр, гаранті освітніх програм, декани (заступники) факультетів, роботодавці тощо), із зазначенням їх посад, назви підрозділів тощо. Якщо процедура затвердження робочої програми не вимагає погоджень, то цю сторінку можна не заповнювати.

3 Пояснювальна записка

Дисципліна «Основи проектування виробів» є однією із фахових дисциплін і займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 182 «Технології легкої промисловості» за освітньо-професійною програмою «Проектування взуття і галантерейних виробів».

Пререквізити* – вища та прикладна математика, інженерна та комп'ютерна графіка, інформатика, прикладна механіка (модуль «Опір матеріалів»), рисунок і основи композиції.

Кореквізити* – матеріалознавство, основи технології виробів (модуль «Проектування технологічних процесів»), проектування технологічної оснастки, проектування підприємств, виконання кваліфікаційної роботи.

Примітка. * для вибірових дисциплін ці позиції не заповнюються, оскільки здобувач вищої освіти може вибрати дисципліну впродовж усього терміну навчання у будь-якому порядку

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності. Здатність до організації проектного та творчого процесу, розвиток творчого та абстрактного мислення і пошук нових креативних проектних рішень. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях і приймати обґрунтовані рішення. Знання основних етапів проектно-технологічних робіт. Здатність використовувати набуті знання з фундаментальних наук та математичний апарат для освоєння теоретичних основ і практичного застосування у різних методах проектування виробів із шкіри;

програмні результати навчання. Формувати структуру асортименту взуття та галантерейних виробів відповідно до їх цільового призначення на базі набутих знань та напрямку моди. Виконувати інженерні розрахунки, дотримуючись чинних нормативних документів при проектуванні виробів. Знаходити раціональні і ефективні конструктивні рішення виробів на основі фундаментальних і спеціальних знань. Проектувати вироби зі шкіри різного призначення у т. ч. з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.

Мета дисципліни. Формування особистості фахівця, здатного вирішувати типові та складні завдання з моделювання і проектування виробів зі шкіри, у т. ч. з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.

Предмет дисципліни. Конструктивна характеристика виробів зі шкіри та антропометричні основи проектування взуття типових конструкцій за різними методиками.

Завдання дисципліни. Формування практичних навичок з проектування виробів зі шкіри типових конструкцій, серійного градирування шаблонів деталей взуття, з розрахунку техніко-економічних показників виробів, у т. ч. з використанням відповідних пакетів прикладних програм.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент має: досконало володіти професійною термінологією та основними поняттями з дизайну та конструювання виробів із шкіри, методами опису, ідентифікації та їх класифікації; виконувати антропометричні та біомеханічні дослідження кінцівок; визначати раціональні форморозміри деталей виробів та конструкції швів для їх з'єднання; виконувати інженерні розрахунки відповідно до нормативних документів; підбирати пакети деталей взуття для забезпечення його комфортності; формувати структуру асортименту виробів у відповідності до їх цільового призначення з урахуванням різноманітності матеріалів, напрямку моди та креативних проектних рішень; використовувати інформаційно-комп'ютерні технології, програмне забезпечення та творчий підхід для вирішення конструкторсько-технологічних завдань; знаходити раціональні і ефективні конструктивні рішення при проектуванні виробів на основі фундаментальних і спеціальних знань, розраховувати техніко-економічні показники спроектованого виробу.

4 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	лабор. роботи	СРС	лекції	лабор. роботи	СРС
	<i>Третій семестр</i>			<i>П'ятий семестр</i>		
Розділ 1. Вступ. Структура людського тіла	4	4	10	4		14
Розділ 2. М'язова система людини	4	4	10		4	40
Розділ 3. Судинна система людини. Кровообіг	4	4	16		4	44
Розділ 4. Відхилення у будові і функціях стоп	4		10		4	42
Розділ 5. Антропометрія кисті і стопи	14	12	20	6	4	40
Розділ 6. Біомеханіка нижніх кінцівок	4	10	16		4	40
Разом за 3-й семестр:	34	34	82	10	20	270
...	<i>Четвертий семестр</i>			<i>Шостий семестр</i>		
...

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу *

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>Третій семестр</i>		
1	Вступ. Структура людського тіла Задачі, зміст і структура дисципліни. Класифікація кісток скелету людини. Стадії розвитку кісток і їх будова. З'єднання кісток скелету людини і їх будова. Літ.: [1] с. 42-48; [2] с. 4-10; [4] с. 48-50	2
2	Кістки верхньої і нижньої кінцівок людини. Класифікація кісток нижньої (стегно, гомілка, ступня) і верхньої (плече, передпліччя, кисть) кінцівок людини. З'єднання кісток, суглоби, рухи у суглобах. Літ.: [1] с. 49-52; [2] с. 10-14; [4] с. 48-50	2
3	М'язова система людини. Будова м'язів та їх функції. М'язи верхніх кінцівок: плеча, передпліччя, кисті. М'язи нижніх кінцівок: стегна, гомілки, стопи. Літ.: [1] с. 52-60; [2] с. 42-50; [3] с. 24-26; [4] с. 68-70	2
...
5	Судинна система людини. Кров і її функції. Склад крові. Серце. Велике і мале коло кровообігу. Кровообіг вільних верхніх і нижніх кінцівок. Лімфатична система людини. Літ.: [1] с. 55-58; [2] с. 68-70; [3] с. 32-80; [4] с. 75-79	2
...
16	Біомеханіка нижніх кінцівок. Загальний центр ваги. Види стояння. Робота ступні при стоянні, ходьбі і бігові. Зміна розмірів стопи під впливом навантаження, зміни висоти підняття п'ятки. Літ.: [1] с. 94-98; [2] с. 41-47	2
17	Методи визначення тиску стопи на опору при стоянні і ходьбі. Іхнодинамометрія, тензометрія, динамографія, циклографія. Літ.: [1] с. 99-102; [2] с. 41-47	2 на СРС
Разом:		34
<i>Четвертий семестр ...</i>		
1	

Примітка. * Лекційні заняття плануються по 2 години

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
<i>П'ятий семестр</i>		
1	Вступ. Структура людського тіла Літ.: [1] с. 42-48; [2] с. 4-10; [4] с. 48-50	2
2	М'язова система людини Літ.: [1] с. 52-63; [2] с. 42-55; [3] с. 24-26; [4] с. 68-70	2
...
5	Антропометрія кисті і стопи. Біомеханіка нижніх кінцівок Літ.: [1] с. 65-80; [2] с. 58-63; [6] с. 26-44	2
Разом :		10
<i>Шостий семестр ...</i>		

5.2 Зміст лабораторних (практичних, семінарських) занять

Перелік лабораторних занять для студентів денної форми навчання

№ п/п	Тема лабораторного (зміст практичного / семінарського) заняття	Кількість годин
<i>Третій семестр</i>		
1	Скелет верхніх і нижніх кінцівок. З'єднання кісток Літ.: [1] с. 42-52; [4] с. 48-50; [6] с. 3-11	4
2	М'язова система верхніх і нижніх кінцівок Літ.: [1] с. 52-63; [2] с. 42-55; [3] с. 24-28; [4] с. 68-70; [6] с. 12-18	4
...
7	Отримання плантограми стопи Літ.: [1] с. 94-98; [2] с. 41-47	4
8	Розрахунок розмірного асортименту взуття і рукавичок Літ.: [1] с. 244-252; [6] с. 45-51	6
Разом:		34
<i>Четвертий семестр ...</i>		

Перелік лабораторних робіт для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Тема лабораторного заняття	Кількість годин
<i>П'ятий семестр</i>		
1	Скелет верхніх і нижніх кінцівок. М'язова система людини. [6] с. 3-18	4
2	Судинна система людини. Кровообіг верхніх і нижніх кінцівок [6] с. 19-25	4
...
5	Антропометрія кисті і стопи. [6] с. 26-32	4
Разом:		20
<i>Шостий семестр</i>		
...

У процесі виконання лабораторних робіт з дисципліни студенти набувають практичних навичок, зокрема із: проведення антропометричних та біомеханічних досліджень верхніх та нижніх кінцівок людини; проектування типових конструкцій виробів за різними методиками, у т.ч. з використанням елементів САПР; користування спеціальними інструментами для виготовлення шаблонів, серійного градирування, визначення техніко-економічних показників моделей тощо. Узагальнена навичка проектування виробу з необхідними обґрунтуваннями, розрахунками, одержанням конструкторської документації набуваються також на виробничих практиках та у процесі курсового і дипломного проектування.

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання і захисту лабораторних робіт, формуванні портфоліо, виконанні індивідуальних завдань, у тому числі курсового проєкту, тестування з теоретичного матеріалу тощо. Студенти *заочної* форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання (для заочної (дистанційної) не заповнюється)

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кіл-сть годин
<i>Третій семестр</i>		
1	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до виконання лабораторної роботи №1	4
2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до захисту лабораторної роботи № 1 та до виконання лабораторної роботи № 2.	7
...
5	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до захисту лабораторної роботи № 2 та до виконання лабораторної роботи № 3. Підготовка до тестового контролю з тем 1-3	8
6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до захисту лабораторної роботи № 3 та до виконання лабораторної роботи № 4.	8
...
15	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до захисту лабораторної роботи № 6 та до виконання лабораторної роботи № 7.	7
17	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до захисту лабораторної роботи № 7 та виконання і захисту лабораторної роботи №8. Підготовка до тестового контролю з тем 4-6	8
Разом:		82
<i>Четвертий семестр</i>		

На самостійне опрацювання студентів у *четвертому* семестрі виноситься тема „Історія розвитку конструкцій виробів із шкіри”, з якої вони пишуть реферат в обсязі 4–5 сторінок з ілюстраціями за індивідуальними темами і презентують його на 12-ому тижні семестру. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснює викладач згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

5.4 Орієнтовна тематика індивідуального завдання для самостійної роботи студентів (четвертий семестр)

- 1 Розвиток форм народних виробів із шкіри (взуття, шкіргалантерейні вироби)
- 2 Історія розвитку конструкцій сандалій – (X ст. до н.е. – VIII ст. н.е.)
- 3 Взуття раннього середньовіччя (IX – XI ст.)
- 4 Взуття готичного періоду (XII – XIV ст.)
-
- 18 Конструктивна характеристика взуття початку XX століття
- 19 Історія розвитку шкіргалантерейних виробів (сумки, ремені, рукавички)
- 20 Історія розвитку українського національного взуття.

6 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); лабораторні заняття (з використанням методів комп'ютерного моделювання, тренінгів, майстер-класів, практикумів), самостійна робота (індивідуальні завдання; курсове проєктування), і мають за мету – оволодіння студентами спеціальною термінологією і набуття ними практичних навичок з проєктування взуття типових конструкцій за різними методиками, у т. ч. з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій, деталювання креслень, користування спеціальними конструкторськими інструментами тощо.

Необхідні інструменти, обладнання, програмне забезпечення: креслярське приладдя; спеціальні конструкторські інструменти; градир-машина; комп'ютерна техніка та засоби машинної графіки, пакети прикладних програм.

7 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та лабораторних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування перед допуском до лабораторного заняття;
- захист лабораторних робіт і формування портфолію;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- презентація і захист індивідуальних завдань;
- виконання домашніх завдань тощо.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

8 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за лабораторне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів перед допуском до виконання лабораторної роботи; знання теоретичного матеріалу з теми роботи; якість оформлення протоколу і графічної частини; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті конструктивні рішення; своєчасний захист лабораторної роботи. У кінці семестру студент має сформувати портфолію із графічної частини лабораторних робіт і здати їх при підсумковому контролі.

Термін захисту лабораторної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її на наступному після виконання роботи занятті. Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний відпрацювати в лабораторіях кафедри у встановлений викладачем термін з реєстрацією у відповідному журналі кафедри, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. Захист курсового проєкту здійснюється публічно перед комісією,

призначеною зав. кафедри, у строки, встановлені графіком.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота							Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль, іспит
<i>Третій семестр</i>									
Лабораторні роботи №:							Тестовий контроль:		Підсумковий контрольний захід
1	2	3	4	5	6	7	Т 1-3	Т 4-6	1
ВК*:							0,2		0,4

Четвертий семестр										
Аудиторна робота						Контрольні заходи		Самостійна робота	Семестровий контроль, залік	
Лабораторні роботи №:						Тестовий контроль		Реферат (ІЗ)		
1	2	3	4	5	6	Т7-8	Т9-10	Т 2	За рейтингом	
ВК*:						0,5		0,3	0,2	0
П'ятий семестр										

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт, ІЗ – індивідуальне завдання.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна, індивідуальна робота				Семестровий контроль, іспит
П'ятий семестр							
Лабораторні роботи №:			Контрольна робота		Індивідуальне завдання	Підсумковий контрольний захід	
1	2	3	Якість виконання	Оцінка за захист	1	1	
ВК*:			0,2		0,1	0,1	0,5
Шостий семестр							

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти (*кількість тестових завдань у тесті може бути різною*) тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом (*може бути інший варіант*). Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25.

Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту:

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка

«зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

9 Питання для самоконтролю результатів навчання

- 1 Структура людського тіла
- 2 Класифікація кісток скелету і їх з'єднань
- 3 Будова кісток верхньої та нижньої кінцівок
- 4 М'язева система людини. Будова м'язів та їх функції
- 5 М'язи нижніх і верхніх кінцівок
- 6 Шкіряний покрив людини
- 7 Шкіра та її будова. Основні функції шкіри. Терморегуляція та потовиділення
- 8 Патологічні відхилення в будові стопи
- 9 Судинна система людини
- 10 Кров і її функції. Кровозабезпечення стопи і кисті. Лімфатична система людини
- 11 Іннервація стопи і кисті
- 12 Основні антропометричні точки стопи і гомілки
- 13 Закономірності в розмірних ознаках стоп і кистей
- 14 Способи обміру стопи. Типи і підтипи стоп населення
- 15 Основні закономірності в розмірних ознаках кисті. Способи обміру кистей. Типи і підтипи кистей рук населення
- 16 Робота стопи при стоянні і ходінні. Визначення тиску стопи на опору при стоянні і бігові
- 17 Зміна розмірів стопи під впливом навантаження, піднесеності п'яткової частини, роботи
- 18 Історія розвитку конструкцій виробів із шкіри
- 19 Мода та її вплив на конструкцію виробів із шкіри
- 21 Класифікація взуття (за призначенням, видами, статевовіковими групами та розмірами)
- 22 Класифікація шкіргалантерейних виробів (за призначенням, видами, статевовіковими групами, способом виготовлення тощо)
- 23 Деталі верху взуття (зовнішні, внутрішні та проміжні), їх розміри та форма
- 24 Деталі низу взуття (зовнішні, внутрішні та проміжні), вимоги до деталей
- 25 Деталі шкіргалантерейних виробів, їх форма та розміри

- 26 Конструктивні особливості швів, що з'єднують деталі верху взуття та шкіргалантерейних виробів
- 27 Конструктивні особливості швів, що скріплюють деталі верху з низом взуття
- 28 Чинники, які впливають на міцність швів
- 29 Конструктивні особливості швів для прикріплення каблуків
- 30 Робота деталей низу взуття. Характер руйнівних впливів
- 31 Робота підошви на згинання та стирання. Топографія зносу підошви
-
- 38 Робота шкіргалантерейних виробів. Робота деталей на стирання
- 39 Вологообмінні та вологозахисні властивості взуття
- 40 Паропроникність та вологомісткість системи матеріалів. Забезпечення комфорту взуття
- 41 Електропровідні, санітарно-хімічні та токсикологічні властивості взуття
- 42 Теплозахисні властивості виробів із шкіри. Оцінювання теплозахисних властивостей
- 43 Чинники, що впливають на теплозахисні властивості. Підбір системи матеріалів для взуття
- 44 Фізичні властивості взуття, види жорсткості взуття та шляхи її зниження
- 45 Чинники, що впливають на жорсткість взуття
- 46 Маса взуття та чинники, що на неї впливають
- 58 Проектування проміжних деталей верху взуття
- 59 Проектування плоских деталей низу взуття
- 60 Теоретичні основи серійного градирування шаблонів деталей взуття
-
- 89 Матеріаломісткість конструкцій взуття та шляхи її зниження
- 90 Чинники, які впливають на матеріаломісткість взуття
- 91 Способи оцінювання матеріаломісткості взуття, визначення економічності нової моделі
- 92 Трудомісткість конструкцій виробів із шкіри та чинники, що на неї впливають
- 93 Розрахунковий метод визначення трудомісткості взуття на ПЕОМ.

10 Методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Основи проектування виробів (із шкіри)» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

- 1 Бегняк В. І. Основи конструювання і проектування виробів із шкіри : навч. посібник / В. І. Бегняк. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 259 с.
- 2 Практикум з конструювання і проектування взуття : навч. посібник / за заг. ред. В. І. Бегняк. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 272 с.
- 3 Практикум з конструювання і проектування взуття : навч. посібник / за заг. ред. В. І. Бегняк. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 251 с.
- 4 Сучасні методи проектування взуття. Лабораторний практикум / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 95 с.
- 5 Новітні технології проектування взуття : лабораторний практикум / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж, О. А. Михайловська – Хмельницький : ХНУ, 2012. – 105 с.
- 6 Основи прикладної антропології та біомеханіки. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт / уклад. А. Б. Домбровський, О. А. Михайловська. – Хмельницький : ХДУ, 2004. – 51 с.
- 7 Основи конструювання виробів із шкіри. Лабораторний практикум. Ч.1, 2 / уклад. В. І. Бегняк, А. Б. Домбровський, Т. Є. Корж, В. П. Либа. – Видання II, виправлене. – Хмельницький : ТУП, 2001. – 85 с.
- 8 Лабораторний практикум з курсу «Проектування взуття» / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж, В. П. Либа – Хмельницький : ТУП, 1999. – 102 с.
- 9 Основи конструювання виробів із шкіри : програма, контрольні завдання та питання для студентів спеціальності «Взуття, шкіргалантерейні та лимарні вироби» заочної форми навчання / уклад. В. І. Бегняк, Т. Є. Корж – Хмельницький : ХНУ, 2005. – 16 с.
- 10 Роздатковий матеріал: зразки взуття, зразки швів для з'єднання деталей, макети, мікрофільми.

11 Рекомендована література

Основна

- 1 Коляденко Г. І. Анатомія людини : підручник / Г. І. Коляденко. – К. : Либідь, 2018. – 384 с.
- 2 Бегняк В. І. Основи конструювання і проектування виробів із шкіри : навч. посібник / В. І. Бегняк. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 259 с.
- 3 Практикум з конструювання і проектування взуття : навч. посібник / за заг. ред. В. І. Бегняк. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 251 с.
- 4 Універсальний довідник взуттєвика : навч. посібник / В. П. Коновал [та ін.]. – 3-тє вид. – К. : Лібра, 2010. – 720 с.

Додаткова

12 Інформаційні ресурси

- 1 Модульне середовище для навчання. URL : <https://msn.khmnu.edu.ua/>
- 2 Модульний курс для дистанційної форми навчання. URL : <https://de.khnu.km.ua/p.aspx> .
- 3 Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
- 4 Репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.

ДОДАТОК Б

Зразок титульної сторінки Робочої програми для вибіркових дисциплін загальної підготовки

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницького національного
Університету

Підпис

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни

Призначення Робочої програми**Рівень вищої освіти****Мова навчання****Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС****Статус дисципліни****Факультет** (до якого відноситься кафедра)**Кафедра** (за якою закріплена дисципліна)

Для освітніх програм різних спеціальностей

Перший (бакалаврський)

Українська

4

Вибіркова загальної підготовки

Форма навчання	Обсяг дисципліни		Кількість годин					Форма семестрового контролю		
	Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік	Іспит
			Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття			
Д	4	120	51	17		34		69	+	

Робоча програма складена на основі освітніх програм підготовки бакалаврів та стандартів вищої освіти

Робоча програма складена _____
Підпис _____ Ступінь, вчене, звання _____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ _____Схвалена на засіданні кафедри _____ Протокол від _____ 20__ р.
Назва _____Зав. кафедри _____
Назва _____ Підпис _____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ _____

Робоча програма розглянута та схвалена Науково-методичною радою університету

Голова Науково-методичної ради університету _____
Підпис _____ Ім'я, ПРІЗВИЩЕ _____

Хмельницький _____

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Декан (заступник)	_____	_____	_____
Для докторів філософії (додатково)			
Проректор з наукової роботи	_____	_____	_____
Зав. аспірантури та докторантури	_____	_____	_____

ДОДАТОК В
(Зразок Опису **обов'язкової** навчальної дисципліни
ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ВИРОБІВ)

Тип (статус) дисципліни	Обов'язкова професійної підготовки
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр *	Третій-шостий
Кількість призначених кредитів ЄКТС	20
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент має: досконало **володіти** професійною термінологією та основними поняттями з дизайну та конструювання виробів із шкіри, методами опису, ідентифікації та їх класифікації; **виконувати** антропометричні та біомеханічні дослідження кінцівок; **визначати** раціональні форморозміри деталей виробів та конструкції швів для їх з'єднання; **виконувати** інженерні розрахунки відповідно до нормативних документів; **підбирати** пакети деталей взуття для забезпечення його комфортності; **формувати** структуру асортименту виробів у відповідності до їх цільового призначення з урахуванням різноманітності матеріалів, напрямку моди та креативних проектних рішень; **використовувати** інформаційно-комп'ютерні технології, програмне забезпечення та творчий підхід для вирішення конструкторсько-технологічних завдань; **знаходити** раціональні і ефективні конструктивні рішення при проектуванні виробів на основі фундаментальних і спеціальних знань; **розраховувати** техніко-економічні показники спроектованого виробу.

Зміст навчальної дисципліни. Анатомія і фізіологія верхніх та нижніх кінцівок людини, особливості їх роботи (біомеханіка) та антропометрія. Основні закономірності в розмірах стоп та їх типологія, розмірно-повнотний асортимент взуття. Характеристика конструкцій взуття в їх історичному розвитку. Конструктивна характеристика сучасних виробів зі шкіри: класифікація виробів, деталі виробів та їх робота, способи з'єднання деталей. Гігієнічні і фізичні властивості виробів. Техніко-економічна характеристика виробів і чинники, що на них впливають. Проектування виробів зі шкіри за типовими методиками у т.ч. з використанням САПР. Серійне градирування шаблонів деталей взуття.

Пререквізити * – вища та прикладна математика, інженерна та комп'ютерна графіка, інформатика, прикладна механіка (модуль «Опір матеріалів»), рисунок і основи композиції, матеріалознавство.

Кореквізити * – основи технології виробів (модуль «Проектування технологічних процесів»), проектування технологічної оснастки, проектування підприємств, виконання кваліфікаційної роботи.

Запланована навчальна діяльність: лекції – 70 год., лабораторні заняття – 175 год., курсове проектування 60 год., самостійна робота – 295 год., разом – 600 год.

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); лабораторні заняття (з використанням методів комп'ютерного моделювання, тренінгів, майстер-класів, практикумів), самостійна робота (індивідуальні завдання; курсове проектування).

Форми оцінювання результатів навчання: захист лабораторних робіт; портфоліо лабораторних робіт; презентація результатів виконання індивідуальних завдань; письмове опитування (тестування), захист курсового проекту.

Вид семестрового контролю: іспит – 3, 4, 6 семестри, залік – 5 семестр, курсовий проект – 6 семестр.

Навчальні ресурси:

- 1 Коляденко Г. І. Анатомія людини : підручник / Г. І. Коляденко. – К. : Либідь, 2018. – 384 с.
- 2 Бегняк В. І. Основи конструювання і проектування виробів із шкіри : навч. посібник / В. І. Бегняк. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 259 с.
- 3 Практикум з конструювання і проектування взуття : навч. посібник / за заг. ред. В. І. Бегняк. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 251 с.
- 4 Модульне середовище. Режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>.
- 5 Модуль для дистанційного навчання. Режим доступу : <https://de.khnu.km.ua/p.aspx>.
- 6 Електронна бібліотека. Режим доступу : http://lib.khmnmu.edu.ua/asp/php_f/plpage_lib.php.

Викладачі: кандидат технічних наук, професор Домбровський А.Б.,
кандидат технічних наук, доцент Михайловська О.А.

Примітка: * для вибірових дисциплін ці позиції не заповнюються

ДОДАТОК Г
(Зразок Опису **вибіркової** навчальної дисципліни)

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тип (статус) дисципліни	Вибіркова загальної підготовки
Освітній рівень	Перший (<i>бакалаврський</i>)
Мова викладання	Українська
Семестр	–
Кількість призначених кредитів ЄКТС	4
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: *демонструвати* здатність до абстрактного мислення; *застосовувати* аналіз і синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем та соціально відповідальної поведінки їх суб'єктів; *володіти* основами аналізу процесів реалізації економічної політики держави та функціонування світового господарства на рівні базових категорій; *пояснювати* механізм дії економічних законів; *розраховувати* основні показники економічного розвитку; *аналізувати* динамічні зміни інфляції, безробіття, циклічності; *характеризувати* події економічного життя держави і давати їм соціально-економічну оцінку.

Зміст навчальної дисципліни. Економічні категорії та економічні закони. Економічна система громадянського суспільства. Форми організації суспільного виробництва. Відносини власності. Гроші і грошова система. Капітал і наймана праця. Ринкова економіка. Підприємство та підприємництво. Витрати виробництва, прибуток. Галузеві особливості виробництва. Доходи, їх джерела та розподіл. Зайнятість, соціальна політика та соціальна відповідальність. Держава, її економічні функції. Суспільне відтворення та економічні цикли. Господарський механізм в системі суспільного відтворення. Світове господарство та глобальні проблеми сучасності.

Запланована аудиторна робота: не менше 1/3 від загального обсягу дисципліни

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням наочних методів (слайдів), пояснення, бесіди); практичні заняття (з використанням ситуаційних вправ, дискусій), самостійна робота (індивідуальне завдання).

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, презентація результатів виконання індивідуального завдання; письмове опитування (тестування).

Вид семестрового контролю залік

Навчальні ресурси:

- 1 Економічна теорія: Політекономія : Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Прес, 2007. – 615с.
- 2 Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
- 3 Економічна теорія: Навч. посібник / За ред. С.І. Архієреєва. - Харків: НТУ «ХПІ», 2020. – 230 с.
- 4 Модульне середовище. Режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>.
- 5 Модуль для дистанційного навчання. Режим доступу : <https://de.khnu.km.ua/p.aspx> .
- 6 Електронна бібліотека. Режим доступу : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1page_lib.php .

Викладачі: кандидат економічних наук, доцент Мейш А. В., кандидат економічних наук, доцент Бушовська Л. Б., кандидат економічних наук, доцент Поплавська О.В.